İstanbul'da Çocukluğun Hakkını Vermek

UNICEF'in Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi çocukların temel haklarını garanti altına alır.[1] Bunlar arasında UNICEF menşeli Child Friendly Cities oluşumunun da altını çizdiği gibi çocukların kentteki hayatını doğrudan ilgilendiren haklar da bulunmakta. Sözleşme; çocukları ayrımcılıktan korur, çocukları ilgilendiren faaliyetlerde çocukların yararı kavramını öne çıkartır, çocuğun yaşam hakkını savunur, çocukları kendi görüşlerini ifade etme özgürlüğüne sahip bireyler olarak tanımlar.

Kısaca, diğer maddeleriyle beraber Sözleşme'de çocuklar aynı yetişkinler gibi düşünceleri, görüşleri ve temel hakları olan bireyler olarak tarif edilir. Bu hakların pratikteki varlığı ve yokluğu çocukların kent yaşamındaki yerini, bir kentin "çocuk dostu" olup olmadığını doğrudan ilgilendirir.[2]

Peki çocuk hakları kent hayatına ne kadar yansıyor? Yetişkinlerin —özellikle de ayrıcalıklı konumlara sahip olan erkeklerin— planladığı, yönettiği ve kontrol ettiği kentlerde çocukların kendilerine yer bulması oldukça zor. Çoğunlukla yetişkinler tarafından planlanan, sınırlı ve kısıtlı faaliyet ve mekânlarla yetinmek zorunda kalıyorlar. Burada çocuklar kendilerine ne kadar yer bulabiliyor? Soru(n) aslında çocuklara sahip oldukları haklar çerçevesinde kentte ne kadar yer açıldığının ötesinde çocukların ne kadar söz söyleyebildiğini ve kararlara katılabildiğini kapsıyor. Diğer bir deyişle kentte çocuklara nerede ve ne kadar alan açıldığı kadar, kimin ve nasıl yer açtığı da üzerinde düşünülmesi gerekenlerin başında geliyor.

Özetle, kentlerde nitelikli ve ucuz gıdaya, hareketliliğe ve eğitime erişimden, oyun hakkına ve yeşil alanlara erişime kadar birçok alanda çocukların haklarının ne kadarına sahip olduğu ve nelerin yapılması gerektiği cevaplanması gereken önemli sorular. Bu sayının "Dosya" bölümünde İstanbul özelinde çocuk hakları ve kent yaşamını farklı alanlara bakarak mercek altına alıyoruz. Bu çerçevede, yoksulluk gibi ekonomik, göç ve eğitime erişememe gibi sosyal, ailelerin geleneksel yaklaşımı gibi kültürel, mevzuat eksikliği gibi politik bir dizi faktörün bir araya gelmesiyle yaygınlaşan çocuk işçiliği konusu eğitim, sağlık, güvenlik, boş zaman ve aile ilişkileri gibi farklı alanlarla ilgisi kurularak inceleniyor. İstanbul'un 39 ilçe belediyesinin stratejik planlarına bakarak çocukların genellikle göstermelik ya da yetersiz biçimde uygulanan yerel karar alma süreçlerine katılımının durumuna göz atıyoruz. İncelenen bir konu da yoksulluk ve eğitime erişim meselelerini doğrudan ilgilendiren Okul Yemeği Programları'nın sosyal etkileri. İstanbul'da yaşayan yaklaşık 4 milyon çocuğa yönelik İBB'nin strateji ve politikalarının yol haritası olarak nitelendirilebilecek İstanbul Planlama Ajansı'nın (İPA) hazırladığı "İBB Çocuk Strateji Belgesi"nin ana hatlarına bakıyoruz.

---

1 UNICEF (1989). "Çocuk Haklarına Dair Sözleşme". https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme.

2 https://childfriendlycities.org/what-is-a-child-friendly-city/

Fotoğraf M. Cevahir Akbaş

evde, Sokakta, okulda, doğada çocukluğun hakkını vermek

İllüstrasyon Sibel A. Akgün

